

UČIMO SE O LIKOVNI UMETNOSTI

delovni zvezek za otroke

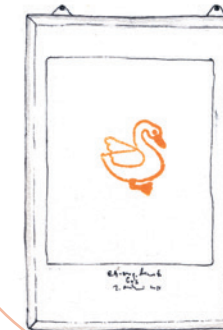

LIKOVNA UMETNOST

ARHITEKTURA

SLIKARSTVO

- risba
- grafika
- slika

KIPARSTVO

- kip
- relief

RISBA

Risba je upodobitev s črto na ploskvi. Rišemo lahko s svinčnikom, kreda, ogljem, tušem, flomastrom.

Risba je lahko dokončna umetnina ali samo osnutek, ki ga je umetnik naredil, da bi pozneje na osnovi risbe nastala slika ali kip.

Svinčniki so risala, s katerimi rišemo različne črte.

Debele črte rišemo z mehkim svinčnikom. Uporabimo lahko svinčnik, ki je izdelan iz grafitne mine. Tanjše črte rišemo z ošiljenimi mehкими svinčniki. Rišemo lahko tudi z barvnimi svinčniki, ki jim rečemo suhe barvice. Nekateri barvni svinčniki se topijo v vodi in takšne risbe so še posebej mehke.

Rišemo tudi z ogljem, in sicer tanke, nežne črte, če malo bolj pritiskamo, postanejo črte debelejše, močnejše. Črte so še debelejše, kadar oglje obrnemo prečno. Tako potemnimo celotne ploskve na risbi, ki so lahko temnejše ali svetlejše. Če želimo, da ploskve delujejo mehko, jih razmažemo s prstom. Risbe z ogljem moramo na koncu fiksirati. To pomeni, da na risbo razpršimo snov, ki ogleni prah prilepi na podlago. Ta snov se imenuje fiksir.

Tudi flomastri so uporabna risala. S tankimi flomastri rišemo tanke črte in pikice. Črto lahko prav tako narišemo z nizanem pik. Debeli flomastri puščajo debele sledi. Če črto namočimo z vodo, postane mehka. S črtami in pikami lahko porišemo ploskve. Take ploskve se nam zdijo temnejše.

Risba je osnovno izrazno sredstvo.

Zoran Mušič, Avtoportret

1992, tuš

Risbo Zorana Mušiča hrani Belokranjski muzej Metlika in je razstavljena v Galeriji Kambič.

Zoran Mušič se je rodil leta 1909 v Bukovici pri Volčji Dragi in je najbolj znani slikar slovenskega rodu v 20. stoletju. Bil je slikarski, grafični in risarski mojster. Slikal je predvsem krajine, tihožitja in portrete. Svetovno prepoznavnost je dosegel s ciklom *Nismo poslednji*, v katerem je prek lastne izkušnje podoživel prizore iz koncentracijskega taborišča Dachau.

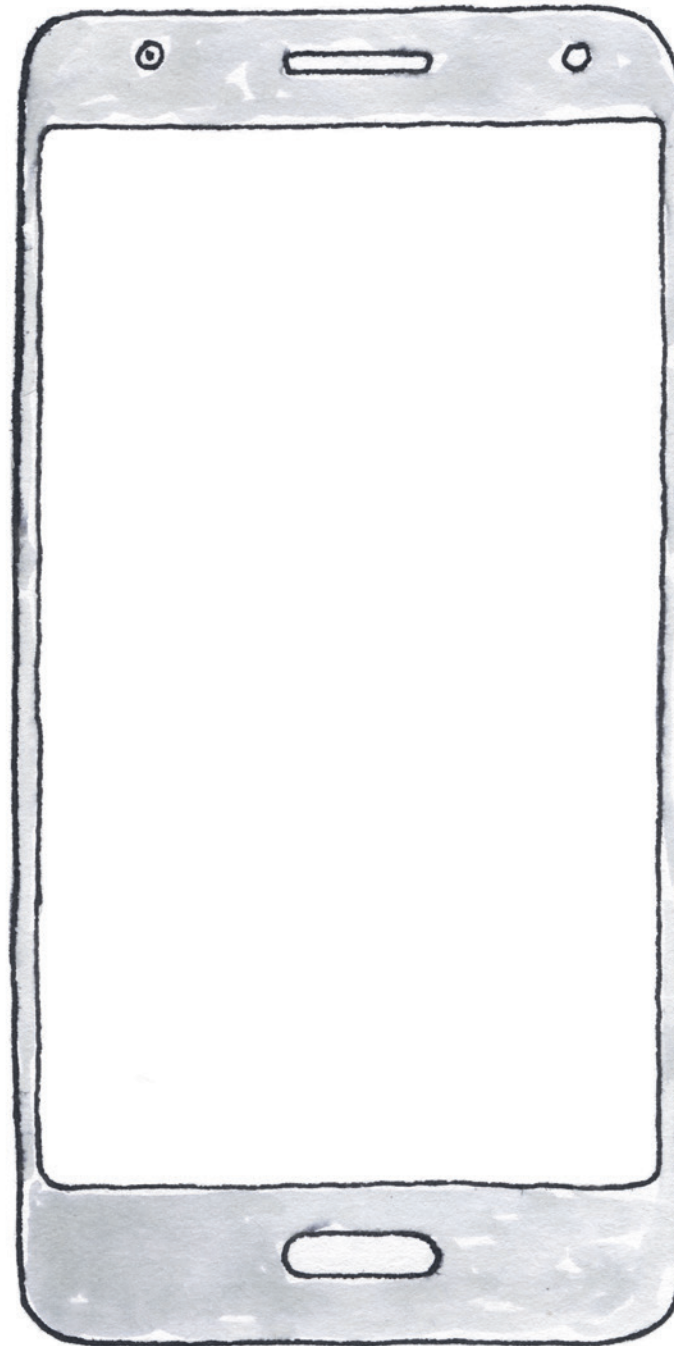
likovni motiv: avtoportret

likovna tehnika: tuš

Naloga

Poskusi tudi ti, podobno kot avtor, z risarskimi izraznimi sredstvi dokončati ozadje!

Avtoportret je upodobitev samega sebe. Slikar se gleda v ogledalo in slika samega sebe.

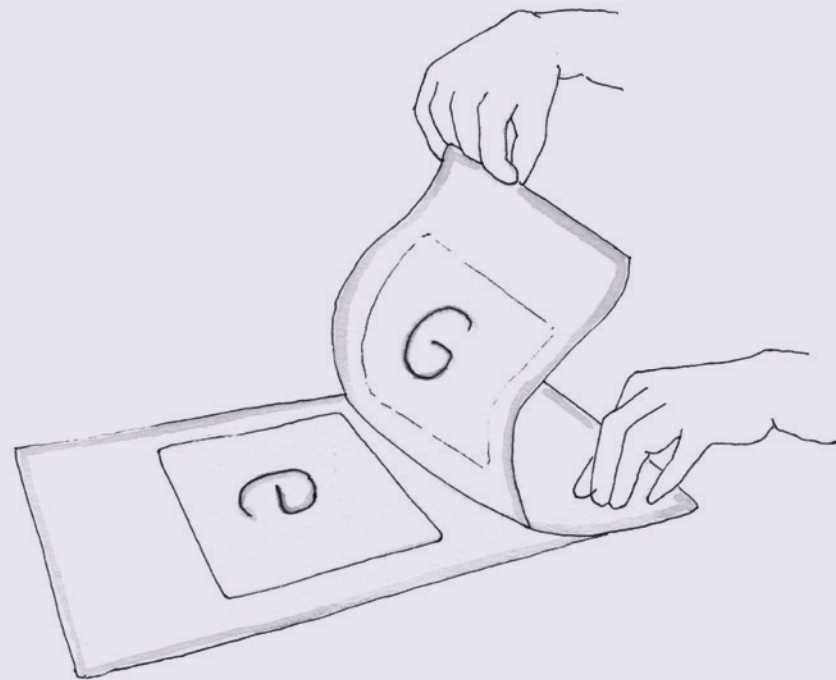
Naloga

V navideznem mobilnem telefonu nariši svoj avtoportret (selfie)!

Angleška beseda *selfie* se je s prihodom pametnih telefonov in medmrežja razvila iz besede *self-portrait*, kar pri nas prevajamo kot avtoportret, ki je eden od klasičnih slikarskih motivov.

Danes so selfieji obnoreli svet, ker se s telefonom lahko fotografirajo običajni ljudje. S tem pojavom je avtoportret dobil novo razsežnost, javno dostopnost, enostavnost, popularnost, vsakdo pa se lahko svetu prikaže, kot si želi.

GRAFIKA

Z besedo grafika imenujemo likovno delo, ki ga dobimo z odtisom s tiskovne plošče. Odtis je skupna lastnost vseh grafičnih likovnih tehnik.

Pojem grafika izvira iz grške besede *graphein*, ki pomeni vrezati, vgravirati ter tudi pisati in risati.

Tiskovne plošče ali matrice, na katere na različne načine narišemo risbo, ki jo želimo odtisniti, so iz različnih snovi – lesa, linoleja, kovine.

Vsak grafični postopek se vedno začne z matrico, ki je osnovna podlaga za tisk.

Naloga

Podpiši se na folijo in spodaj prepisi svoj zrcalni podpis!

Matrico obdelamo z različnimi grafičnimi postopki.

Ko je matrica dokončana, nanjo naneseemo tiskarsko barvo. Nato čez matrico položimo ustrezen papir in jo odtisnemo ročno ali skozi grafično prešo.

Vsak odtis na papirju je zrcalna slika matrice oziroma tega, kar smo ustvarili na matrici.

Za tiskanje potrebujemo tiskarsko barvo, papir in valjarček.

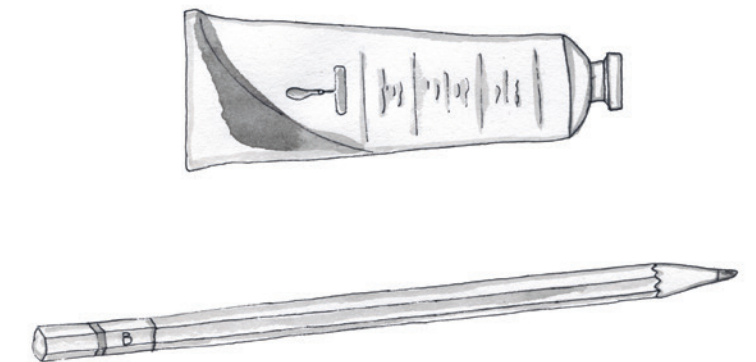

Gosto tiskarsko barvo tenko razvaljamo na gladki podlagi (steklo, kamen, plastika) in jo enakomerno naneseemo na linorez.

Vzamemo risalni papir in ga s tisto stranjo, ki je gladkejša, položimo na linorez.

Ko papir dvignemo, dobimo odtis linoreza.

Izdelek, ki nastane z odtiskovanjem in je izdelan ročno ter je označen s podpisom avtorja, je unikat. Imenujemo ga originalni grafični list in avtor ga vedno podpiše z navadnim svinčnikom.

Jasmina Nedanovski, Babica
2008, lesorez

Lesorez Jasmine Nedanovski hrani
Belokranjski muzej Metlika.

likovni motiv: portret
likovna tehnika: lesorez

Jasmina Nedanovski je rojena leta 1981, živi v Gradacu in je umetnica mlajše generacije. Posveča se grafiki in risbi ter pedagogiki. Po diplomi na Pedagoški fakulteti v Mariboru je zaključila specialistični študij grafike na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani. Goji klasične grafične tehnike, še posebej ji je ljub lesorez.

Linorez ali **lesorez** lahko obdelamo na več načinov. Izrežemo ali izdolbemo le črto ali tu in tam kakšno ploskev, lahko pa naredimo samo črn ploskovni obris na svetlem ozadju. V tem primeru bomo okoli predmeta, osebe ali živali linolej oziroma lesorez izdolbili in tako na odtisu dobili svetlo površino z značilnimi lisami, ki ostanejo pri dolbenju z dletom.

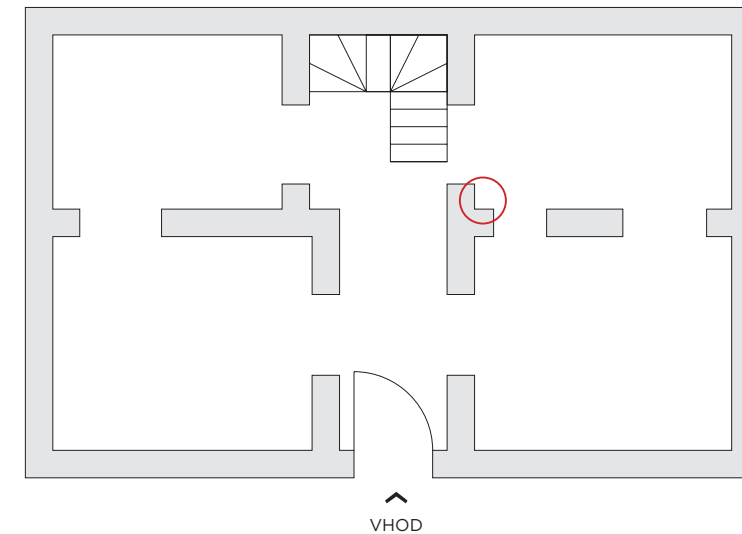
Naloga

Premetanka - iz danih črk ugotovi, katero besedo iščeš, in jo nalepi na spodnjo črto!

Naloga

Poglej tloris Galerije Kambič. Obkroženo je mesto, kjer je pečat. Poišči ga in odtisni na roko!

SLIKA

Slika je površina, pokrita z barvami, ki so razporejene v nekem redu.

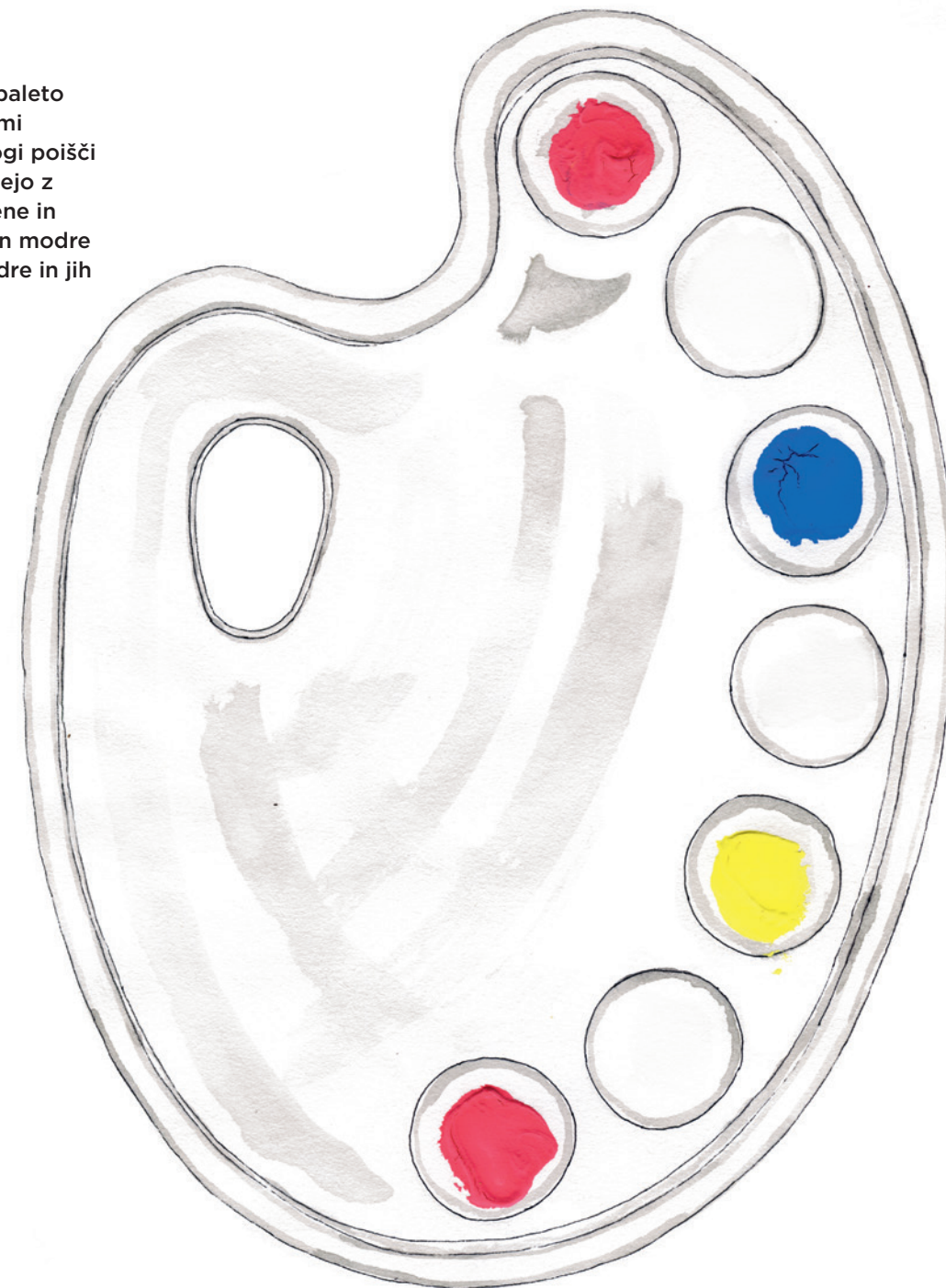
Ko slikamo, moramo misliti na mnogo stvari. Najprej se odločimo, kaj bomo naslikali. Že sama izbira motiva pogosto narekuje, kako in s kakšnimi sredstvi se bomo likovno izrazili – ali s svinčnikom, peresom ali z barvo. Od motiva bo odvisno tudi, kako velik papir bomo izbrali in ali bo naša kompozicija pokončna ali podolžna.

Kadar govorimo o slikanju, imamo v mislih barve – rumeno, rdečo in modro, ki jim rečemo tudi primarne barve –, iz katerih je mogoče namešati vse druge barve. Barva je poleg risbe eno najmočnejših likovnih sredstev in prav barva slikarju omogoči, da še bolj prepričljivo pripoveduje vse, kar vidi in kar ob tem občuti. Nekatere barve se zdijo hladnejše, druge pa toplejše.

Naloga

Slika prikazuje paleto s tremi osnovnimi barvami. V prilogi poišči barve, ki nastanejo z mešanjem rumene in rdeče, rumene in modre ter rdeče in modre in jih prilepi v paleto!

Slikamo lahko s tempera barvami in čopičem, z voščenkami, oljnimi pasteli in drugimi slikarskimi materiali in orodji. Različne vrste barv puščajo različne sledi in vsaka sled je po svoje zanimiva.

Naloga
Poveži naslikane sledi
z ustreznimi barvami
in orodji!

Naloga

Skrbno si oglej spodnjo umetnino in poišči besede, ki se skrivajo v vodoravni in navpični smeri. Prečrtaj jih in obkroži črke, ki ostanejo, ter rešitev vpiši v spodnje kvadratke!

BARVE

GALERIJA

MUZEJ

PLATNO

JOSIP GERM

ČOPIČ

OKVIR

STAREC

OLJE

J	M	U	Z	E	J	G
O	Č	O	P	I	Č	A
S	T	A	R	E	C	L
I	O	T	P	R	T	E
P	L	A	T	N	O	R
G	E	R	M	E	L	I
O	K	V	I	R	J	J
R	B	A	R	V	E	A

--	--	--	--	--	--	--

Josip Germ, Starec

1896, olje/platno

Slika Josipa Germa hrani Belokranjski muzej Metlika.

Josip Germ se je rodil v Adlešičih leta 1869. Študiral je na Akademiji likovnih umetnosti na Dunaju. V letih 1905-1932 je poučeval risanje na novomeški gimnaziji. Spada med najboljše slovenske portretiste.

likovni motiv: portret

likovna tehnika: olje

Sliki, na kateri je upodobljena oseba, pravimo **portret**.

Naloga:

Le eden od izrezanih koščkov ne pripada Germovi sliki. Iz koščkov v prilogi sestavi sliko in jih prilepi.

KIP

Kiparji umetnine s tremi razsežnostmi ustvarjajo s klesanjem kamna, rezljanjem lesa, oblikovanjem gline in mavca ali

vlivanjem in varjenjem kosov železa. Kiparji največkrat upodabljajo ljudi in živali, pogosto ustvarjajo portrete in spomenike.

Naloga

Poimenuj kiparska orodja!
V prilogi poišči modelirko
in jo prilepi k orodjem!

Danes kiparji na razne načine in z različnimi orodji oblikujejo kipe iz mehkih in trdih materialov.

Kamen klešejo s klini in kladivi.

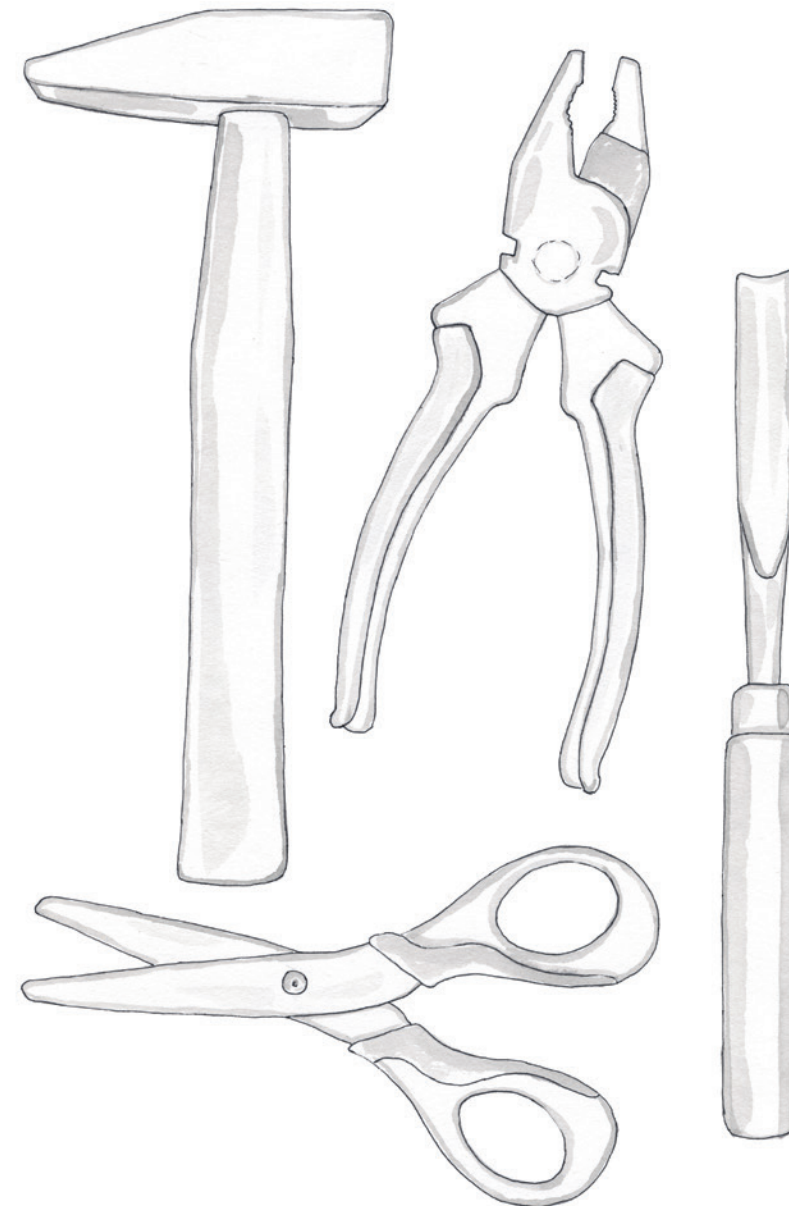
Glino modelirajo z modelirkami.

Les izrezujejo, dolbejo, rezbarijo z nožki, dleti.

Kovino kujejo, vlivajo, spajkajo, varijo.

Papir režejo, lepijo, zgibajo.

Kipe lahko tudi ulivajo, za kar material (kovine, mavca, vosek) posebej pripravijo. Da lahko kovine odlivajo v željeno obliko, morajo prej izdelati model kipa ali kalup.

Kipe lahko tudi ulivajo, za kar material (kovine, mavec, vosek) posebej pripravijo. Da lahko kovine odlivajo v željeno obliko, morajo prej izdelati model kipa ali kalup.

**Alojz Gangl,
Kristus - osameli popotnik**
1934, bron

Kip Alojza Gangla stoji na pokopališču pri Sv. Roku v Metliki.

Alojz Gangl je največji belokranjski likovni umetnik. Rojen je bil leta 1859 v Metliki, kjer je obiskoval ljudsko šolo in se potem učil v delavnici metliškega podobarja Jerneja Jereba. Kiparstvo je študiral na Dunaju in je avtor prvega slovenskega javnega spomenika Valentinu Vodniku, ki stoji na tržnici v Ljubljani.

likovni motiv: figura
likovna tehnika: bron

Naloga
Poveži številke od 1 do 23,
da odkriješ kip, ki ga je
naredil kipar Alojz Gangl!

ALOJZIJ GANGL
KRISTUS
OSAMELI POPOTNIK

Alojz Gangl, Žid

ok. 1911-1914, bron

Kip Alojza Gangla hrani
Belokranjski muzej Metlika.

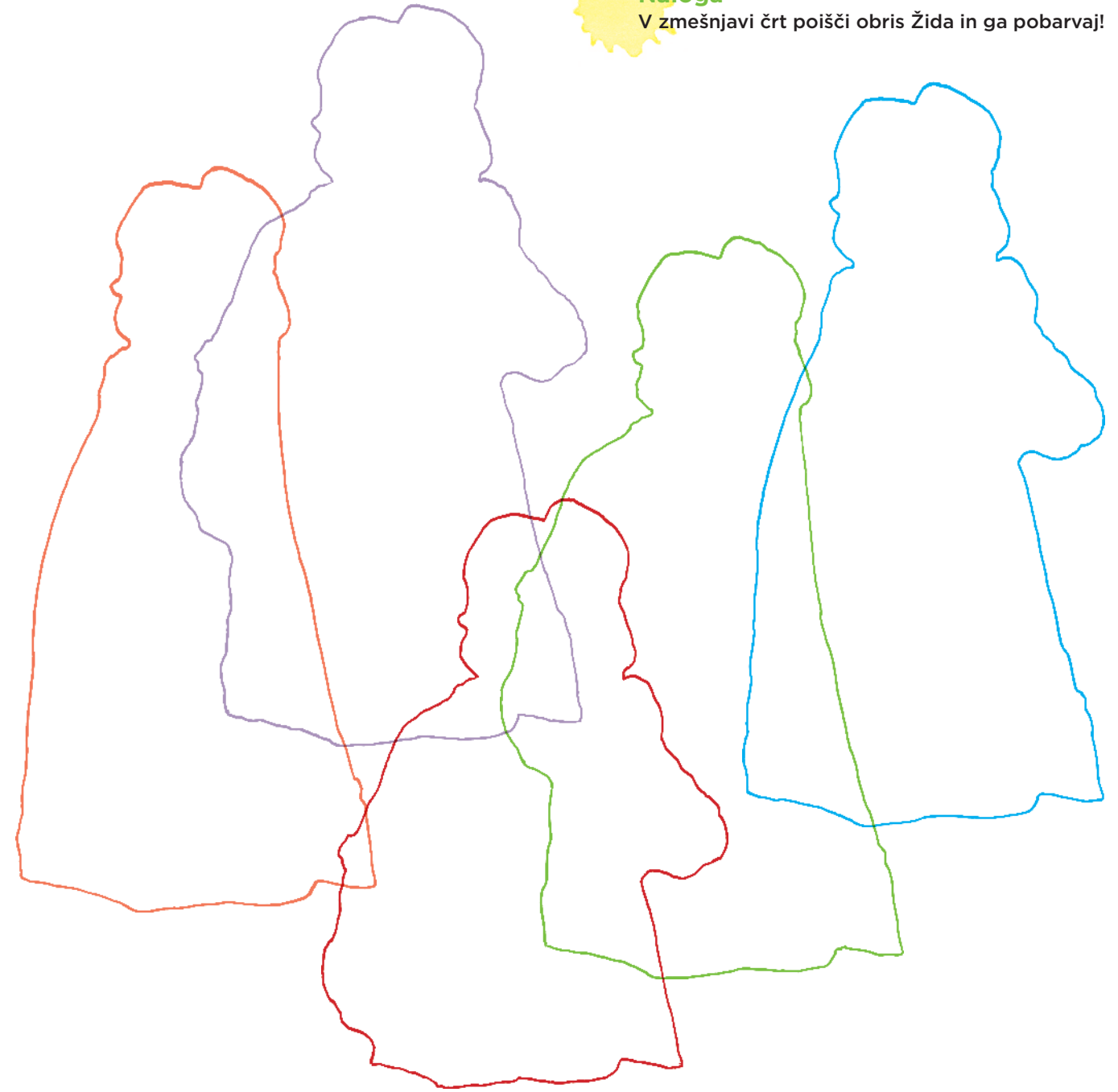
likovni motiv: figura

likovna tehnika: bron

Naloga

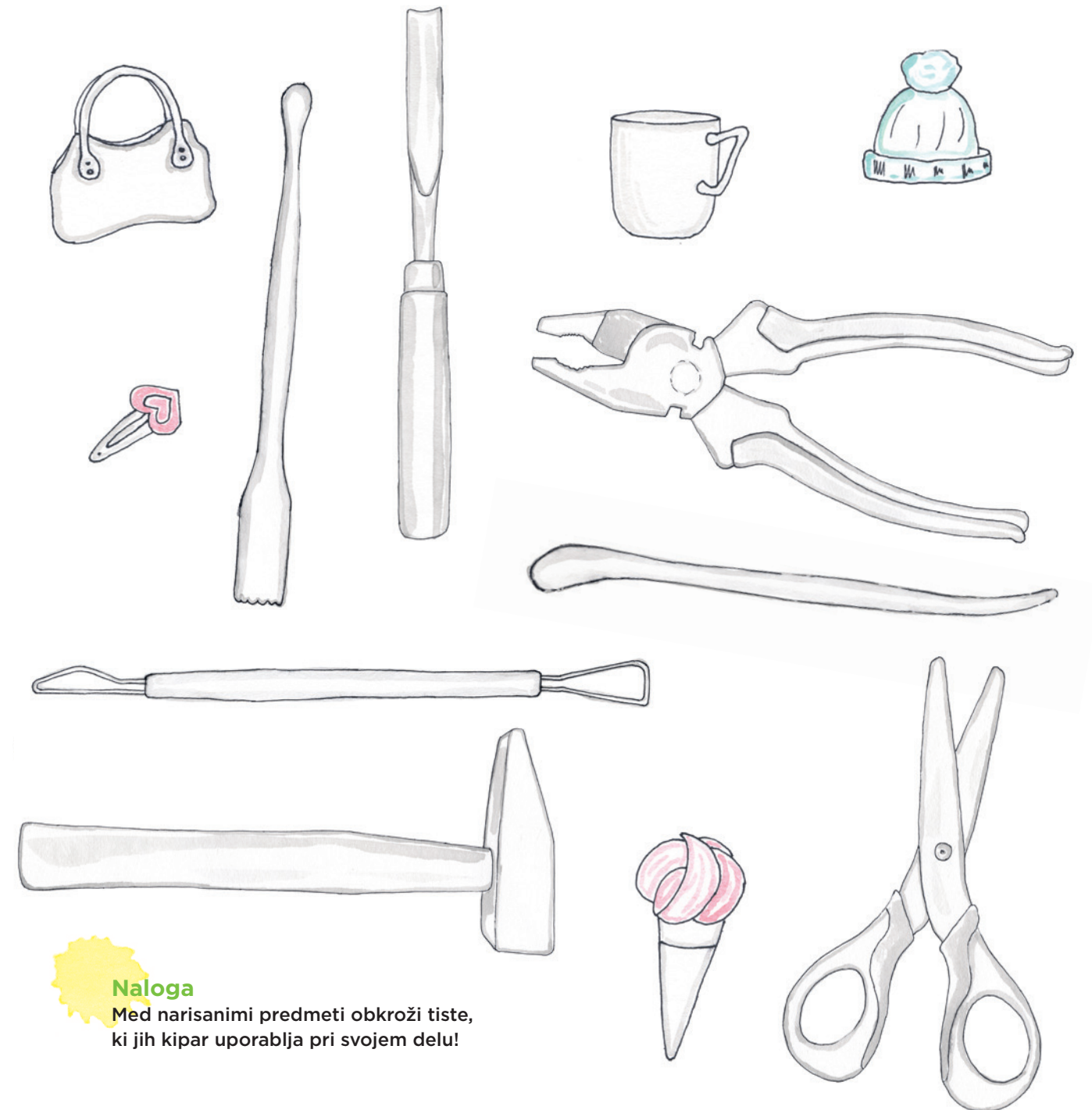
V zmešnjavi črt poišči obris Žida in ga pobarvaj!

RELIEF

Relief je kiparska stvaritev, ki jo lahko gledamo samo od spredaj, podobno kot sliko. Vendar je relief izklesana, zmodelirana ali ulita plošča z bolj ali manj izstopajočimi deli. Tudi kovanec je relief, saj podoba na njem izstopa.

Naloga

Med narisanimi predmeti obkroži tiste, ki jih kipar uporablja pri svojem delu!

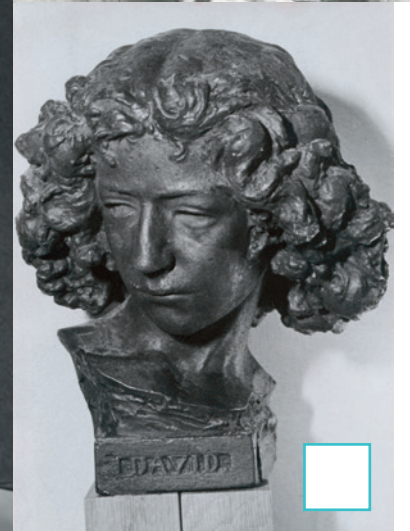
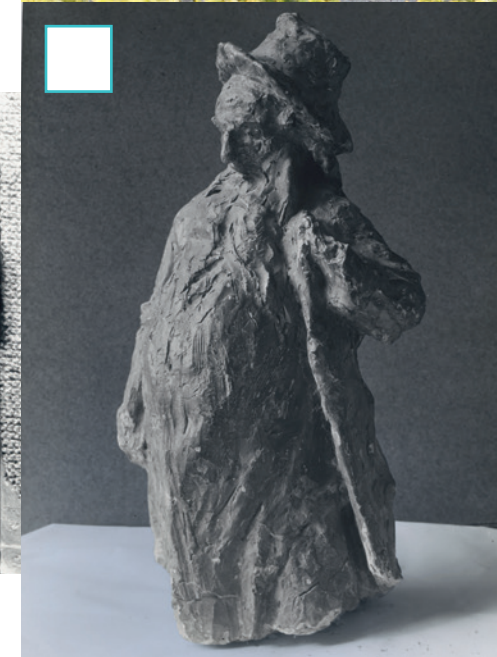
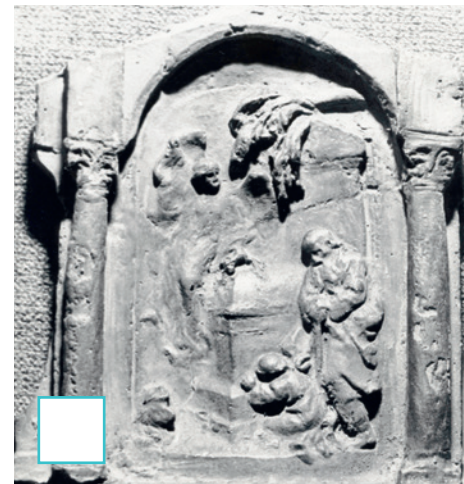
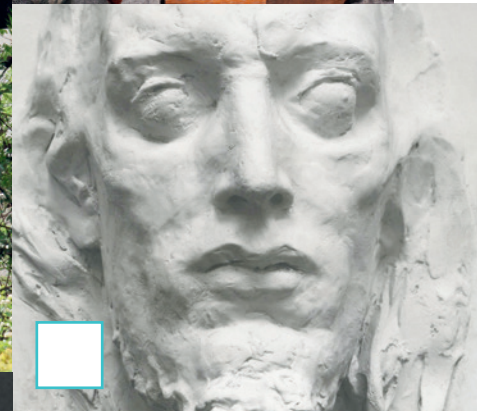

Alojz Gangl, Kristusova glava

1933, mavec

Relief Alojza Gangla hrani Belokranjski muzej Metlika.

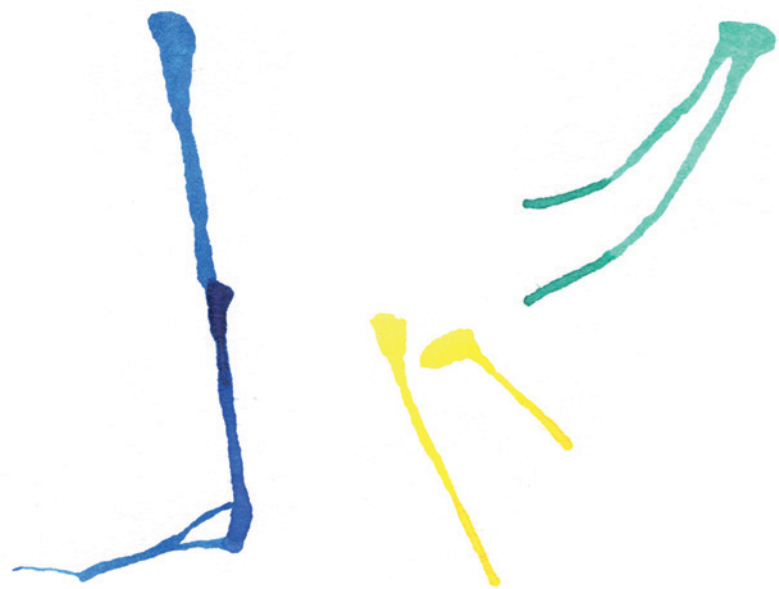
likovni motiv: portret
likovna tehnika: mavec

Naloga

Opazuj likovna dela Alojza Gangla.
V kvadratke vpiši črko K za kipe
in črko R za reliefe!

UČIMO SE O LIKOVNI UMETNOSTI • delovni zvezek za otroke • Belokranjski muzej za mlade 8

Izdal in založil: Belokranjski muzej Metlika; zanj odgovarja: Andreja Brancelj Bednaršek; besedilo: Alenka Misja, Belokranjski muzej Metlika;
ilustracije: Jasmina Nedanovski, Osnovna šola Metlika; fotografije: arhiv Belokranjskega muzeja Metlika;
jezikovni pregled: Amidas, oblikovanje in priprava za tisk: Jurij Kocuvan, Studio 300; tisk: Trajanus; naklada: 500 izvodov; Metlika, 2019

